

Nr 32

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar rörande särskilda åtgärder för det norrländska jordbruket och skogsbruket, m. m. jämte i ärendena väckta motioner.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln, punkten 22 (s. 52—53), föreslagit riksdagen att till Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 3 300 000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln, punkten 104 (s. 260—262), föreslagit riksdagen att till Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 3 600 000 kronor.

I punkten 102 (s. 256—258) under nionde huvudtiteln i årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att *dels* medgiva att under budgetåret 1961/62 må beviljas statsbidrag å tillhopa högst 2 900 000 kronor till skogsodlingsåtgärder på sämre jordbruksmark samt å tillhopa högst 1 400 000 kronor till med statens skogsförbättringsanslag i övrigt avsedda ändamål dock med den inskränkning, som angivits i propositionen, med rätt för Kungl. Maj:t att göra jämkning i ifrågavarande fördelning, *dels* till Statens skogsförbättringsanslag för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 300 000 kronor.

Härjämte har Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln, punkten 122 (s. 306—313), föreslagit riksdagen att till Bidrag till vissa skogsbrukskurser, m. m. för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 769 000 kronor.

Utskottet har i detta sammanhang behandlat följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1. II: 200 av herr *Antby*, vari hemställts att riksdagen må till Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 2 800 000 kronor;

2. II: 434 av herr *Hæggblom*, vari hemställts att riksdagen med avslag på Kungl. Maj:ts förslag till Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. för budgetåret 1961/62 anvisar ett reservationsanslag å 2 300 000 kronor;

3. I: 521 av herr *Jonsson m. fl.*, likalydande med II: 618 av herr *Jonsson* i Strömsund *m. fl.*, vari hemställts att riksdagen måtte, i anslutning till prövningen av de för stödet åt det mindre jordbruket avsedda anslagen i 1961

års statsverksproposition, nionde huvudtiteln, särskilt punkterna 22 och 104, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om beaktande av de i motionerna framförda synpunkterna;

4. I: 56 av herr *Olofsson, Uno, m. fl.*, likalydande med II: 71 av herrar *Jönsson* i Ingemarsgården och *Larsson* i Umeå, vari hemställts att riksdagen vid sin behandling av nionde huvudtiteln, Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m., måtte besluta att samma belopp som av skogsstyrelsen äskats, nämligen 2 300 000 kronor, anvisas för fullföljande av arbeten inom skogsvårdsområden i lappmarken m. m., samt att i enlighet härmed till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 4 300 000 kronor;

5. I: 289 av herr *Hansson, Nils, m. fl.*, likalydande med II: 259 av herr *Staxäng m. fl.*, vari hemställts att riksdagen måtte besluta att bidrag till upprättande av s. k. skogsbruksplaner såsom separat åtgärd må utgå från statens skogsförbättringsanslag och från anslaget till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. med högst 125 kronor per plan;

6. I: 374 av herrar *Gustafsson, Nils-Eric*, och *Nilsson, Ferdinand*, likalydande med II: 622 av herrar *Nilsson* i Tvärålund och *Larsson* i Hedenäset, vari hemställts att riksdagen vid behandling av statsverkspropositionen måtte besluta att å riksstaten för budgetåret 1961/62 under nionde huvudtiteln anvisa till Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. ett reservationsanslag av 4 300 000 kronor, varav 700 000 kronor må ställas till förfogande för nybildning av skogsvårdsområden inom lappmarkerna i enlighet med vad i motionerna anförts;

7. I: 375 av herr *Olofsson, Uno*, likalydande med II: 435 av herr *Löfroth*, vari hemställts att riksdagen måtte besluta att av det anslag som anvisas för nästa budgetår till Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. en viss del måtte disponeras för nybildning av skogsvårdsområden i lappmarkerna efter prövning av skogsstyrelsen;

8. I: 519 av herr *Hansson, Nils, m. fl.*, likalydande med II: 624 av herr *Staxäng m. fl.*, vari hemställts — såvitt nu är i fråga — att riksdagen måtte besluta att till Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. anvisa ett reservationsanslag om 3 500 000 kronor, varav 2 100 000 kronor må utnyttjas för fullföljande och nybildning av skogsvårdsområden inom lappmarkerna;

9. II: 105 av fru *Boman* och herr *Östlund*, vari hemställts att riksdagen ville besluta att av Kungl. Maj:t begära en översyn och överarbetning rörande grunderna för användningen av norrländska skogsproduktionsanslaget och anslagsanvisningen till detsamma med särskild hänsyn tagen till lappmarksskogarnas förhållanden;

10. I: 525 av herr *Nilsson, Hjalmar, m. fl.*, likalydande med II: 619 av herr *Jonsson* i Strömsund m. fl., vari hemställts att riksdagen måtte, i anslutning till prövningen av de för stöd åt det mindre jordbruket avsedda anslagen i 1961 års statsverksproposition, nionde huvudtiteln, särskilt punkten 102, till Statens skogsförbättringsanslag för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 6 300 000 kronor, varav högst 4 900 000 kronor må disponeras för skogsodlingsåtgärder på sämre jordbruksmark;

11. I: 526 av herr Nilsson, Hjalmar, m. fl., likalydande med II: 623 av herr Persson i Appuna m. fl., vari hemställts att riksdagen måtte, i anslutning till prövningen av de för stöd åt det mindre jordbruket avsedda anslagen i 1961 års statsverksproposition, nionde huvudtiteln, särskilt punkten 122, till Bidrag till vissa skogsbrukskurser m. m. för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 269 000 kronor;

12. I: 377 av herr Persson, Helmer, likalydande med II: 439 av herr Hagberg m. fl., vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att motionerna för beaktande måtte överlämnas till den pågående utredningen angående riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitik.

Beträffande det närmare innehållet i förenämnda motioner tillåter sig utskottet hänvisa till motionerna II: 200, II: 434, II: 618, I: 56, I: 289, II: 622, I: 375, I: 519, II: 105, II: 619, II: 623 och II: 439.

I. Anslagsäskanden

Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. Lantbruksstyrelsen har i sin anslagsskrivelse hemställt att anslaget för budgetåret 1961/62 uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen har efter redogörelse för lantbruksstyrelsens motive-ring för äskandena anfört följande.

»Genom beslut av 1960 års riksdag (prop. 62; JoU 18 och 32; rskr. 305) har det särskilda statliga stödet till det norrländska jordbruket omlagts. Nyss-nämnda riksdagsbeslut innebar sålunda bland annat att ett belopp av 1 050 000 kronor under förevarande anslag skulle avses för att genom koncentrerade rationaliseringsinsatser i de fyra nordligaste länen i ett sammanhang lösa frågor rörande maskinanskaffning och annan driftsrationalisering, investeringar i byggnader och på marken samt där så anses lämpligt yttre rationaliseringsåtgärder. Lantbruksnämnden, hushållningssällskapet, lantmäterimyndigheten samt skogsvårdsstyrelsen inom respektive län skulle enligt beslutet gemensamt upprätta samt för prövning och godkännande underställa Kungl. Maj:t förslag till lämpliga rationaliseringsobjekt och till tidsplan för de tilltänkta rationaliseringsåtgärderna samt summarisk totalkalkyl över kostnaderna för de statliga insatserna inom respektive områden. Nyligen har till Kungl. Maj:t inkommit förslag till planer för nu ifrågavarande slag av rationaliseringsåtgärder av sådan omfattning att, därest Kungl. Maj:t godkänner planerna, i det föregående angivet belopp i sin helhet kommer att disponeras till bidrag för åtgärder snarast inom berörda objekt ävensom för anlåtande av för rationaliseringsarbetet erforderlig expertis. Enligt vad som upplysts från berörda myndigheters sida föreligger redan planer på koncentrerade rationaliseringsinsatser jämväl inom ett avsevärt antal andra objekt. Dessa, liksom de inom vilka rationaliseringsarbetet påbörjas detta budgetår, inrymmer så gott som uteslutande småbruk. Det bör därför anses vara ett betydelsefullt led i strävandena att främja rationaliseringen av mindre jordbruk att höja anslagsanvisningen under här ifrå-

gavarande post. Jag föreslår att den för nästa budgetår bestämmes till 2 050 000 kronor, således till ett 1 000 000 kronor högre belopp än för nu löpande budgetår. För medlens utnyttjande bör gälla samma villkor som de vilka fastställts av 1960 års riksdag.

I övrigt bör liksom hittills ett belopp av 550 000 kronor anvisas för fördelning på hushållningssällskapen i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län samt Gävleborgs län utom Gästrikland i förhållande till antalet inom jordbruksnäringen sysselsatta i respektive län i och för främjande helt allmänt av näringens framåtskridande inom länen. Vidare bör oförändrat 200 000 kronor disponeras av Kungl. Maj:t i syfte att påskynda standardförbättringen inom det norrländska jordbruket, bland annat genom att stödja tillfällig forsknings- och försöksverksamhet med särskild inriktning på förhållandena inom det norrländska jordbruket. Slutligen anser jag att i likhet med innevarande budgetår ett belopp av 500 000 kronor bör upptagas under anslaget för utbetalande av fraktbidrag vid transport av fodermedel till mera avlägset belägna jordbruk i Övre Norrland.»

Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. Skogsstyrelsen har i sin anslagsskrivelse hemställt att anslaget höjes med 700 000 kronor.

Departementschefen har efter redogörelse för skogsstyrelsens äskanden anfört följande.

»I anledning av min förfrågan har skogsstyrelsen den 30 november 1960 avgivit en redogörelse för den med stöd av bidrag från detta anslag bedrivna verksamheten med skogsvårdsföretag inom kustområden och jämförbara bygder i de fyra nordligaste länen. Styrelsen framhåller i denna redogörelse, att det med hänsyn till det stora intresse skogsägarna hittills visat för bildande av samverkanområden skulle vara synnerligen olyckligt om den nystartade verksamheten skulle stäckas genom alltför knapp medelstilldelning.

För min del vill jag förorda, att anslaget för budgetåret 1961/62 ökas med ett belopp av 1 000 000 kronor, vilket helt bör disponeras för bidragsgivning till samverkanområden i de delar av Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, som ligger inom de av skogsstyrelsen åsyftade, nyss nämnda områdena. För sagda verksamhet bör sålunda för nästa budgetår anvisas sammanlagt 2 000 000 kronor. Skogsvårdsstyrelserna bör genom regionalt samråd söka medverkan av lantmäteri, lantbruksnämnder och länsarbetsnämnder vid planläggning och genomförande av den verksamhet, som skall bedrivas med stöd av detta belopp.

Ehuru jag antager att verksamheten inom skogsvårdsområdena i lappmarken kommer att nästa budgetår vara av ungefärligen samma omfattning som under senare år har jag inte ansett mig böra föreslå någon uppräknings av det belopp som över detta anslag skall utgå som bidrag till dylika områden. Anslaget torde sålunda böra uppföras med totalt 3 600 000 kronor. Skogsstyrelsen bör vid anslagets användning samråda med arbetsmarknadsstyrelsen.»

Statens skogsförbättringsanslag. Skogsstyrelsen har i sin anslagskrivelse hemställt att anslaget höjes med 1 350 000 kronor.

Departementschefen har efter redogörelse för skogsstyrelsens motivering för äskandena anfört följande.

»Enligt skogsstyrelsens beräkningar kommer innevarande budgetår cirka 8 000 hektar jordbruksmark att på grund av bristande förutsättningar för en ekonomisk jordbruksdrift bli planterade med skog. Till stor del sker detta med bidrag från förevarande anslag. Den totalareal jordbruksmark som för närvarande anses bära skogsodlas uppgår enligt skogsstyrelsens och lantbruksstyrelsens gemensamt utförda beräkningar till cirka 530 000 hektar eller cirka tolv procent av landets hela areal av åker och betesmark. Vid gjorda undersökningar har särskilt uppmärksammats intresset bland småbrukarna för överföring av jordbruksmark till skogsmark. Jordbrukets utredningsinstitut har genom förfrågningar hos småbrukare kunnat konstatera, att i Mellansverige 11—19 procent och i Norrland 12—14 procent av arealen jordbruksmark hänförlig till fastigheter med mindre än tio hektar åker anses bära planteras med skog. Såsom en åtgärd på sikt till gagn för det mindre jordbruket vill jag under hänvisning till det förut sagda och till de principiella synpunkter som anfördes vid 1959 års riksdagsbehandling av ämnet (prop. 148; JoU 30; rskr. 284) förordna en förstärkning av den under anslaget upptagna posten till skogsodling på sämre jordbruksmark med 700 000 kronor. Anslagsförstärkningen bör huvudsakligen användas för skogsplantering på jordbruksfastighet med tio hektar åker eller mindre.

Till övriga med anslaget avsedda ändamål synes för nästkommande budgetår bidragsmedel bära stå till förfogande i oförändrad omfattning.

Skogsstyrelsens förslag om ändring i de av 1960 års riksdag fastställda grunderna för bidrag till upprättande av skogsbruksplaner — vilket förslag berör bidragsgivningen från såväl detta anslag som anslagen till vägbyggnader å skogar i enskild ägo och till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. — samt styrelsens yrkande om ianspråktagande av anslagsmedel för bestridande av de med de föreslagna ändringarna förenade merkostnaderna, enbart i fråga om skogsförbättringsanslaget beräknade till 300 000 kronor, finner jag bära lämnas utan åtgärd.

I överensstämmelse med det anförda bör anslaget för budgetåret 1961/62 uppföras med 4 300 000 kronor. Vid anslagets användning bör skogsstyrelsen alltjämt i erforderlig utsträckning samråda med arbetsmarknadsstyrelsen. I likhet med vad för närvarande är fallet torde av anslaget cirka 50 000 kronor få disponeras för utlämnande av bidrag till åtgärder mot skadegörelse av skogsinsekter och högst 5 000 kronor till bestridande av kostnaderna för lokalt anordnade kurser inom de verksamhetsgrenar, som stödjes med anslagsmedlen.

För budgetåret 1961/62 torde bidragsramen avseende skogsodlingsåtgärder på sämre jordbruksmark bära fastställas till 2 900 000 kronor och ramen för övriga med anslaget avsedda ändamål till 1 400 000 kronor. Sistnämnda bidragsram bör dock minskas i samma utsträckning som anslags-

medlen anlitas intill förut angivna belopp för åtgärder mot skadegörelse av skogsinsekter eller för kursverksamhet. Kungl. Maj:t bör liksom nu äga rätt att jämka fördelningen mellan sagda bidragsramar om förhållandena ger anledning därtill.»

Bidrag till vissa skogsbrukskurser, m. m. Skogsstyrelsen har i sin anslagskrivelse hemställt att anslaget höjes med 1 264 000 kronor.

Departementschefen har efter redogörelse för skogsstyrelsens motivering för äskandena anfört följande.

»För att fortsätta den viktiga, sedan flera år pågående utbyggnaden av den skogliga yrkesutbildningen föreslår jag, att detta kursanslag för budgetåret 1961/62 ökas med 500 000 kronor. Härvid har jag bland annat utgått från att en sådan förstärkning av anslaget även skall kunna vara till gagn för de innehavare av mindre jordbruk som erhåller en del av sin inkomst genom skogsarbete i egen eller annans skog.

Vad beträffar skogsstyrelsens medelsberäkningar under de olika anslagsposterna utgår jag liksom styrelsen från att posten till kurser anordnade av annan än skogsvårdsstyrelse bör tills vidare nedräknas med 100 000 kronor i anledning av minskat bidragsbehov samt att posten till kurser för virkesmäntare å 10 000 kronor bör slopas. Ej heller har jag något att invända mot styrelsens beräkning av de automatiska kostnadsförändringarna under anslaget, innebärande minskning av posten till skogsstyrelsens lärarutbildning med 3 000 kronor och höjning av posten till kompletteringskurser med 12 000 kronor. Till bestridande av kostnader för testning av inträdessökande till kompletteringskurserna bör även för nästa budgetår under sistnämnda anslagspost beräknas ett belopp av 10 000 kronor.

Posten till kurser anordnade av skogsvårdsstyrelse bör enligt mina beräkningar ökas med 575 000 kronor. Jag vill härjämte föreslå, att under en särskild post medel avdelas att av skogsstyrelsen disponeras för anordnande — på sätt redan sker inom lantbruks- och lantmåteriorganisationerna — av kurser och konferenser av informatorisk karaktär för vidareutbildning av styrelsens och skogsvårdsstyrelsernas tjänstemän i de ämnen rörande skogsbrukets rationalisering och vidareutveckling som behandlats av 1959 och 1960 års riksdagar. Den nya anslagsposten bör tills vidare upptagas med ett belopp av 26 000 kronor.

Skogsstyrelsens här ej särskilt berörda yrkanden under detta anslag kan jag inte tillstyrka. Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med 3 769 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, på skogsstyrelsen att meddela närmare bestämmelser angående dispositionen av anslaget. Med medel ur anslaget torde liksom hittills jämväl få bestridas bidrag till Svenska skogsvårdsföreningen och Norrlands skogsvårdsförbund.»

II. Remissyttranden över motionen II: 105

Över motionen II: 105 har skogsstyrelsen och statskontoret avgivit remissyttranden.

Skogsstyrelsen har i sitt den 23 februari 1961 avgivna yttrande anfört följande.

Såsom skogsstyrelsen framhållit i sina petitaskrivelser under senare år har en överarbetning av bidragsbestämmelserna i samband med anslaget till Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. länge varit aktuell. Visserligen förhållanden, särskilt inom betesområdet, vilka i hög grad påverkade bidragsbestämmelsernas utformning, har nämligen radikalt förändrats under tiden efter anslagets tillkomst. Även andra omständigheter gör, att bestämmelserna numera framstår som mindre tidsenliga. I enlighet med dessa har sålunda skogsvårdsplanerna i regel upprättats för en tidrymd av 10 år. De i skogsvårdsplanerna upptagna åtgärderna har vidare kostnadsberäknats, och kontrakt om utförandet har träffats med markägarna — under förutsättning av statsbidrag — redan i samband med bildandet av skogsvårdsområdena, allt i överensstämmelse med författningsbestämmelserna. Den snabba utvecklingen gör emellertid att kostnadsberäkningar grundade på så långsiktiga planeringar blir föga värdefulla.

Här nämnda förhållanden har bidragit till den i motionen påtalade bristande balansen mellan skogsvårdsstyrelsernas förvaltningskostnader och de bidrag, som kommit skogsägarna till del. Dock är ej läget inom anslagets hela tillämpningsområde så ogynnsamt, som vad av motionen möjligen kan utläsas. Enligt denna skulle förvaltningskostnaderna ha uppgått till drygt 20 procent av de totalt anvisade medlen. Skogsvårdsstyrelsernas förvaltningskostnader bestrides av det särskilda förvaltningsbidrag, som utgår från anslaget. Av förvaltningsbidraget bekostas emellertid även det skogsodlingsmaterial (främst plantor), som enligt bidragsförfattningen tilldelas bidragstagarna kostnadsfritt. Värdet av det huvudsakligen i Västerbottens och Jämtlands län utdelade skogsodlingsmaterial är numera avsevärt (skogsodlingsverksamheten inom skogsvårdsområdena har på senare år ökat betydligt). En i dagarna utförd undersökning i Västerbottens län visar, att förvaltningsbidraget till skogsvårdsstyrelsen minskat med ersättningen för skogsodlingsmaterial utgör 12 procent av de till länet totalt anvisade bidragsmedlen alltsedan anslagets tillkomst. Emellertid har förvaltningsbidragen till skogsvårdsstyrelserna ej täckt skogsvårdsstyrelsernas alla kostnader för verksamheten i samband med anslaget, och skogsstyrelsen vill ej göra gällande, att förhållandena i berörda avseenden skulle vara tillfredsställande. Det synes styrelsen som om områdesbildning m. m. skulle kunna ordnas under enkla former än vad bidragsbestämmelserna medger. Det må i sammanhanget nämnas, att all områdesbildning inom de närmast ifrågakvarande landsdelarna (lappmarkerna av Norr- och Västerbottens län samt svårföringrade skogar i Jämtlands län) upphört på grund av den starkt begränsade tillgången på medel att utdelas som bidrag till åtgärdernas utförande. En överarbetning av bidragsbestämmelserna bör emellertid ej begränsas till ändring av formerna för områdesbildning. Bidragsgrunderna överhuvudtaget är i behov av en grundlig överarbetning.

Det skulle leda för långt att här redogöra för alla de omständigheter, som föranlett att överarbetningen av bidragsbestämmelserna ej kommit till stånd tidigare. Det må vara nog att framhålla följande. Genom skrivelse den 7 juni 1956 uppdrog Kungl. Maj:t åt 1951 års jordbruksrationaliseringsutredning att i samråd med skogsstyrelsen jämväl verkställa en översyn av ifrågava-

rande bestämmelser. En sådan översyn hade redan igångsatts av skogsstyrelsen, som överlämnade det hopställda materialet till utredningen. Utredningen föreslog i sitt betänkande (SOU 1957: 8) ett nytt anslag, statens skogsrationaliseringsanslag, som successivt skulle ersätta skogsproduktionsanslaget. I avvaktan på statsmakternas ställningstagande till nämnda förslag har frågan om överarbetning av bidragsbestämmelserna i samband med produktionsanslaget givetvis uppskjutits.

För innevarande budgetår har under det norrländska skogsproduktionsanslaget ett särskilt belopp om 1 000 000 kronor ställts till förfogande för bidragsgivning enligt särskilda grunder inom de delar av Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län, som ligger utanför lappmarkerna. Nämnda grunder innebär bl. a. att områden för skoglig samverkan skulle bildas, att investeringsplaner skulle upprättas och att bidrag skulle kunna beviljas till utförande av skilda skogliga åtgärder såsom skogsvägbyggnad, återväxtåtgärder, skogsdikning och i viss mindre omfattning röjning.

Bidragsgrunderna, som är angivna i Kungl. Maj:ts regleringsbrev den 3 juni 1960, är föga detaljerade. Verksamheten får anses ha försökskaraktär, och erfarenheterna härav torde bli avgörande för den framtida tillämpningen. Ännu är det för tidigt att bedöma, huruvida de angivna bidragsbestämmelserna lämpar sig som grundval vid utarbetandet av bidragsvillkor beträffande lappmarkerna. Erfarenheter synes först böra inhämtas.

Enligt skogsstyrelsens uppfattning föreligger sålunda behov av en grundlig överarbetning av de nu gällande författningsbestämmelserna i samband med det norrländska skogsproduktionsanslaget. Överarbetningen synes emellertid höra uppskjutas ännu någon tid med hänsyn till vad här anförts. Under den närmast framförliggande övergångstiden är det angeläget att medel anvisas under anslaget i sådan omfattning att utförandet av de tidigare planerade åtgärderna i lappmarkerna ej onödigt förskjutes.

Statskontoret har i ett den 16 februari 1961 dagtecknat remissyttrande uttalat sig sålunda.

I motionen har inledningsvis framhållits att delade meningar råda bland norrländska skogsägare om resultatet av de åtgärder, vilka hittills vidtagits med stöd av bidrag ur anslaget till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. Statskontoret vill i anslutning härtill erinra, att vid statsmakternas beslut år 1940 om inledandet av ifrågavarande bidragsverksamhet, till grund för vilket låg ett av norrländska skogsproduktionsutredningen framlagt betänkande i ämnet, verksamheten ansågs endast böra erhålla en i förhållande till utredningens förslag begränsad omfattning och till eu början erhålla karaktären av försöksverksamhet. Medan utredningen sålunda räknat med en årlig statlig medelsanvisning av 5 milj. kronor under 20 år uppfördes det för ändamålet avsedda anslaget för första verksamhetsåret (budgetåret 1940/41) med en milj. kronor. Något uttalande om den tidrymd, som skulle erfordras för genomförandet av det med stödåtgärderna avsedda skogsvårdsprogrammet ansågs vidare icke möjligt att göra.

Frågan om dispositionen av ifrågavarande anslagsmedel var föremål för ingående prövning från statsmakternas sida vid 1960 års riksdag i samband med ställningstagandet till ett flertal utredningar och förslag angående vissa spörsmål rörande jordbruket och skogsbruket i Norrland. Därvid konstaterades, att anslaget till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. under senare år praktiskt taget helt utnyttjats för bidrag till åtgärder inom lappmarkerna samt vissa svärförnygrade skogar i andra trakter. I syfte att

ytterligare främja de skogliga produktionsförhållandena inom de fyra nordligaste länen vidtogs betydande uppräknings medelsanvisningen under anslaget i fråga, nämligen från 1,7 milj. kronor under budgetåret 1959/60 till 2,6 milj. kronor för innevarande budgetår. Av sistnämnda belopp avsågs 1,6 milj. kronor skola utnyttjas för fullföljande av skogsvårdsåtgärder inom lappmarkerna m. m. samt en milj. kronor för bidragsgivning till nya skogsvårdsföretag inom de delar av de fyra nordligaste länen som låge utanför lappmarkerna. Utgångspunkten hade därvid varit, att den största och snabbaste skogsekonomiska effekten av anslagsdispositionen skulle vinnas, därest en betydande del av anslaget finge avse stöd åt skogliga åtgärder inom kustområdena och jämförbara bygder i sagda fyra län, d. v. s. inom områden, som hittills icke berörts av bidragsgivningen från ifrågavarande anslag. Av skogsstyrelsen i dess petitaskrivelse i ämnet begärd ökning av medelsanvisningen till fullföljande av skogsvårdsarbetet i lappmarkerna vann däremot icke tillmötesgående.

Då sålunda grunderna för dispositionen av de under ifrågavarande anslag anvisade medlen varit föremål för ingående prövning så sent som vid 1960 års riksdag böra enligt statskontorets mening erfarenheter av tillämpningen av desamma avvaktas, innan de i motionen aktualiserade spörsmålen upptagas till övervägande. Motionen synes vid sådant förhållande icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

III. Utskottet

I fråga om anslaget Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. har Kungl. Maj:t föreslagit att beloppet för koncentrerade rationaliseringsinsatser i de fyra nordligaste länen höjes med 1 000 000 kronor till 2 050 000 kronor. För utskottet framstår det såsom betydelsefullt att ifrågavarande insatser — som avser att inom rationaliseringsobjekt bestående av grupper av brukningsenheter eller enstaka sådana i ett sammanhang lösa frågor rörande maskinanskaffning och annan drifts-rationalisering, investeringar i byggnader och på marken samt yttre rationaliseringsåtgärder — kan bedrivas med tillgång till medel i rimlig omfattning och att intresset för sådana rationaliseringar i berörda bygder kan tillvaratagas. Med hänsyn till att såsom departementschefen uttalat ifrågakommande rationaliseringsobjekt så gott som uteslutande inrymmer småbruk är de koncentrerade insatserna ett viktigt led i strävandena att främja rationaliseringen och effektiviseringen av mindre jordbruk. I anledning av det sagda och då det upplysts att medelsbehovet enbart från förevarande anslag till redan grovprojekterade rationaliseringsprojekt uppgår till över 5 000 000 kronor finner utskottet, i anslutning till vad i motionerna I: 521 och II: 618 uttalats, att den av Kungl. Maj:t föreslagna medelsanvisningen för nu ifrågavarande ändamål inte kan anses tillfredsställande avvägd i jämförelse med nyss nämnda behov och intresse. Utskottet finner dock samtidigt skäl att avvakta utvecklingen i fråga om de koncentrerade insatser som påbörjats detta budgetår och vill därför ej i förevarande sammanhang förorda en anslagshöjning utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit. Emellertid utgår utskottet från att Kungl. Maj:t kommer

att med beaktande av vad utskottet i det föregående anfört pröva en anslagsförstärkning för budgetåret 1962/63 i enlighet med vad som angivits i motionerna I: 521 och II: 618.

Av det sagda framgår, att utskottet avstyrker de i motionerna II: 200 och II: 434 framförda yrkandena om en minskning av medelsanvisningen till ifrågavarande ändamål.

Vad Kungl. Maj:t föreslagit under berörda anslag utöver vad utskottet behandlat i det föregående föranleder ingen invändning från utskottets sida.

Under anslaget Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. har för innevarande budgetår upptagits en post å 1 000 000 kronor för bidragsgivning till nya skogsvårdsföretag inom kustområdena och andra jämförbara bygder i de fyra nordligaste länen samt en post å 1 600 000 kronor för fullföljande av skogsvårdsåtgärder inom lappmarkerna m. m.

Vad angår bidragsgivningen till nya skogsvårdsföretag inom kustområdena och därmed jämförbara bygder i de fyra nordligaste länen framgår av den av departementschefen lämnade redogörelsen för skogsstyrelsens skrivelse den 30 november 1960 angående nämnda nya skogsvårdsföretag att skogsägarna visat stort intresse för verksamheten och att det därför skulle vara synnerligen olyckligt om densamma skulle stäckas genom alltför knapp medelstildelning. Inte minst med hänsyn till betydelsen av inkomsterna från skogen för småbruket i Norrland och under beaktande av att den samverkan i fråga om skogliga åtgärder som skall komma till stånd vid här avsedda skogsvårdsföretag är en huvudförutsättning för att mindre jordbruk bland annat skall kunna driva sin skogsskötsel rationellt anser utskottet det vara mycket angeläget att medelstillgången för ifrågavarande verksamhet anpassas efter behovet. Kungl. Maj:t har för sin del stannat för att anslagsposten för nästa budgetår bör höjas med 1 000 000 kronor till sammanlagt 2 000 000 kronor. Även om utskottet ej vill motsätta sig en medelsökning av blott den omfattning Kungl. Maj:t föreslagit vill utskottet — på skäl liknande dem som förut anförts vid behandlingen av medelsbehovet under anslaget till särskilt stöd åt jordbrukets rationalisering i Norrland samt under hänvisning till vad som sagts i ämnet i motionerna I: 521 och II: 618 — uttala att Kungl. Maj:t bör pröva en höjning av anvisningen för budgetåret 1962/63 under här förevarande anslagspost.

Utskottets nyss gjorda ståndpunktstagande innebär ett avstyrkande av yrkandet i motionerna I: 519 och II: 624 om sänkning av medelsanvisningen till sistberörda ändamål.

I frågan om medel till fullföljande av skogsvårdsåtgärder inom lappmarkerna m. m. har Kungl. Maj:t föreslagit, att för detta ändamål under nästkommande budgetår anvisas ett oförändrat belopp å 1 600 000 kronor. I flera motioner har yrkats höjning av anslagsposten i fråga nämligen med 700 000 kronor i motionerna I: 56 och II: 71 samt I: 374 och II: 622 ävensom med 500 000 kronor i motionerna I: 519 och II: 624. I motionsparet I: 374 och

II: 622 har därvid föreslagits, att hela ökningsbeloppet skall ställas till förfogande för bidrag till nybildade skogsvårdsområden inom lappmarkerna, medan det i motionsparet I: 519 och II: 624 påyrkade totalbeloppet under posten ansetts bära användas både till fullföljande av äldre skogsvårdsföretag och för stödgivning till nybildade sådana inom lappmarkerna. I motionerna I: 375 och II: 435 har förordats, att medlen under anslaget till viss del skall få disponeras för nybildning av skogsvårdsområden inom lappmarkerna efter prövning av skogsstyrelsen, varvid samtidigt bland annat uttalats att sådan nybildning endast bör äga rum om skoglig samverkan organiseras mellan berörda skogsägare. Slutligen har i motionen II: 105 begärts en översyn och överarbetning av grunderna för användningen av anslaget och anslagsanvisningen till densamma med särskild hänsyn till lappmarksskogarnas förhållanden.

Behovet av fortsatta åtgärder inom de redan bildade skogsvårdsområdena i lappmarkerna är såsom framgår av de i ämnet väckta motionerna stort. Med hänsyn till att ett påskyndande av ifrågavarande i stor utsträckning redan färdigplanerade skogsvårdsåtgärder framstår som betydelsefullt såväl för markägarna som för skogsbruket över huvud i berörda trakter, vill utskottet i anledning av de motionsvis framförda förslagen förorda, att under posten till bidrag till skogsvårdsområden i lappmarkerna m. m. för nästa budgetår beräknas ett belopp av 2 300 000 kronor. Däremot kan utskottet inte tillstyrka att sagda belopp till någon del får disponeras för bidragsgivning till nybildning av skogsvårdsområden i lappmarkerna enligt nu gällande regler. Utskottet anser nämligen på grundval av vad i motionen II: 105 anförts att en översyn — i syfte att erhålla en på för skogsbruket mera tidsenliga och rationella normer inriktad anpassning av vederbörande författningsföreskrifter — bör komma till stånd rörande reglerna för statens stöd till de fortsatta skogliga upprustningsåtgärderna i omförmälda bygder. Vid omprövningen av de åsyftade reglerna bör naturligen en sammankoppling ske med motsvarande spörsmål berörande övriga bestämmelser för statsstödet till skogsförbättringsåtgärder och skogsvägbyggnad.

I motionsparet I: 289 och II: 259 har hemställts, att riksdagen måtte besluta att bidrag med högst 125 kronor per plan må kunna utgå från såväl förevarande anslag som statens skogsförbättringsanslag till att finansiera upprättandet av skogsbruksplaner såsom en separat åtgärd. Utskottet har vid sin prövning av denna fråga funnit motionärernas motiv för yrkandet övertygande och tillstyrker därför motionerna.

Beträffande statens skogsförbättringsanslag har Kungl. Maj:t förordat en förstärkning av den under anslaget upptagna posten till skogsodling på sämre jordbruksmark med 700 000 kronor. Utskottet finner liksom Kungl. Maj:t en uppräknig av denna post vara angelägen med hänsyn till den mycket stora areal jordbruksjord — enligt av skogsstyrelsen och lantbruksstyrelsen gemensamt gjorda uppskattningar ej mindre än ca 530 000 hektar — som totalt bör skogsodlas i betraktande av markens mindre lämplighet för fortsatt jordbruksproduktion. Såsom departementschefen an-

tytt är också skogsodling av dylik mark en åtgärd som mångenstädes på sikt är till gagn för det mindre jordbruket. Till det nu sagda kommer slutligen att tillgången på skogsplantor för närvarande inte utgör hinder för en betydande intensifiering av ifrågavarande skogsodlingsverksamhet. I motionerna I: 525 och II: 619 har med understrykande särskilt av skogsodlingens betydelse för det mindre jordbruket och många småbrukares intresse av sådana åtgärder föreslagits en höjning av anslagsposten med 2 000 000 kronor utöver vad Kungl. Maj:t förordat. Utskottet — som i överensstämmelse med motionärernas allmänna mening i ämnet vill uttala sig för ökad sådan skogsodlingsverksamhet varom här är fråga under kommande budgetår — anser sig likväl inte böra tillstyrka större medelstillskott under anslagsposten än vad Kungl. Maj:t föreslagit.

Vid behandlingen i statsverkspropositionen av anslaget Bidrag till vissa skogsbrukskurser, m. m. har föreslagits, att såsom en fortsättning å den sedan flera år pågående utbyggnaden av den skogliga yrkesutbildningen anslaget för budgetåret 1961/62 skall ökas med 500 000 kronor. Även utskottet finner en förstärkning av denna utbildning angelägen. Samtidigt ansluter sig utskottet till departementschefens uttalande, att en anslagsökning bland annat skall kunna vara till gagn för de innehavare av mindre jordbruk som erhåller en del av sin inkomst genom skogsarbete i egen eller annans skog. I motionsparet I: 526 och II: 623 har utifrån samma synpunkt det av Kungl. Maj:t föreslagna medelstillskottet ej ansetts vara fullt tillräckligt utan yrkats en uppräknig av anslaget med ytterligare 500 000 kronor. Ehuru utskottet, såsom nyss berörts, finner det vara av särskild vikt att småbrukare som tidvis är sysselsatta med skogsarbete beredes ökade möjligheter att genom deltagande i med bidrag från detta anslag anordnade kurser förbättra sin yrkesskicklighet på skogsarbetets område, anser sig utskottet ej nu böra tillstyrka en högre medelsanvisning än vad Kungl. Maj:t hemställt om. Mot vad i statsverkspropositionen föreslagits rörande användningen av medlen under anslaget har utskottet ingen invändning.

I samband med behandlingen av förenämnda anslag till olika åtgärder för rationalisering av, bland andra, vissa mindre, alltjämt ej bärkraftiga jordbruk samt för förbättring på annat sätt av inkomstmöjligheterna för brukare av dylika enheter, har utskottet upptagit motionerna I: 377 och II: 439 till prövning. Vad däri hemställts anser utskottet böra lämnas utan åtgärd av riksdagen.

Under förmälan att i det föregående ej särskilt berörda förslag och uttalanden i Kungl. Maj:ts framställningar ej föranlett erinran från utskottets sida, hemställer utskottet,

I. att riksdagen må

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna II: 200 och II: 434 å riksstaten för budgetåret

1961/62 under nionde huvudtiteln till *Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m.* anvisa ett reservationsanslag av 3 300 000 kronor;

b) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 374 och II: 622, I: 519 och II: 624 samt I: 375 och II: 435 liksom ock med bifall till motionerna I: 56 och II: 71 å riksstaten för budgetåret 1961/62 under nionde huvudtiteln till *Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m.* anvisa ett reservationsanslag av 4 300 000 kronor, varav

2 300 000 kronor skall avse bidrag till fullföljande av nuvarande skogsvårdsföretag i lappmarken m. m. och

2 000 000 kronor för bidrag till skogsvårdsåtgärder i samverkanområden inom de delar av de fyra nordligaste länen som ligger utanför lappmarken;

c) med bifall till motionerna I: 521 och II: 618 i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet i det föregående anfört angående medelsbehovet i fortsättningen under anslagsrubrikerna *Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m.* samt *Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m.*;

d) med bifall till motionen II:105 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om sådan översyn av vissa statsbidragsbestämmelser på det skogliga området som utskottet åsyftat i det föregående;

e) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 525 och II: 619, såvitt nu är i fråga, medgiva att under budgetåret 1961/62 må beviljas statsbidrag å tillhoppa högst 2 900 000 kronor till skogsodlingsåtgärder på sämre jordbruksmark samt å tillhoppa högst 1 400 000 kronor till med statens skogsförbättringsanslag i övrigt avsedda ändamål, dock med den inskränkning som angivits i det föregående, med rätt för Kungl. Maj:t att göra jämkning i ifrågavarande fördelning;

f) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 525 och II: 619, såvitt nu är i fråga, å riksstaten för budgetåret 1961/62 under nionde huvudtiteln till *Statens skogsförbättringsanslag* anvisa ett förslagsanslag av 4 300 000 kronor;

g) med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 289 och II: 259 besluta att från anslagen *Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m.* och *Statens skogsförbättringsanslag* må utgå bidrag till upprättande av skogsbruksplaner såsom separat åtgärd med högst 125 kronor per plan;

h) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 526 och II: 623 å riksstaten för budgetåret 1961/62 under nionde huvudtiteln till *Bidrag till vissa skogsbrukskurser, m. m.* anvisa ett förslagsanslag av 3 769 000 kronor;

II. att motionerna I: 377 och II: 439 må av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 16 maj 1961

På jordbruksutskottets vägnar:

HJALMAR NILSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Hjalmar Nilsson, Nils Hansson, Mossberger*, Jonasson, Gunnar Berg*, Hedström, Uno Olofsson, Kristiansson, Harald Pettersson och Ringaby;

från a n d r a kammaren: herrar Svensson i Ljungskile, Lindström, fru Lindskog, herrar Antby*, Östlund, Johanson i Västervik, Brandt i Sätilla, Lundmark, Nilsson i Bästekille* och Persson i Appuna.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

1) av herrar *Hjalmar Nilsson, Mossberger, Gunnar Berg, Hedström och Kristiansson*, fru *Lindskog*, herrar *Johanson* i Västervik, *Lundmark* och *Persson* i Appuna, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets utlåtande å s. 11 som börjar med »I motionsparet» och slutar med »därför motionerna» bort ersättas med text av följande lydelse.

»I motionsparet — — — (lika med utskottet) — — — separat åtgärd. Ett yrkande av samma innebörd framfördes motionsvis även förra året men avslogs då av riksdagen efter det ett sammansatt bevillnings- och jordbruksutskott avstyrkt detsamma (utl. nr 1). Utskottet vill också erinra om att 1960 års riksdag däremot godkände ett av Kungl. Maj:t framfört förslag om sådan ändring i vederbörande kungörelser att i de kostnader för ett skogsvårds- och skogsvägbyggnadsföretag, varå bidrag och lån beräknas, inräknas jämväl utgifter för upprättande av skogsbruksplan som företaget ingår i.

På enahanda grunder som i fjol torde riksdagen också nu böra avslå det nyss nämnda motionsyrkandet. Det strider mot uttalande av bl. a. 1957 års riksdagsrevisorer samt mot vad numera tillämpas beträffande bidragsgivning till åtgärder liknande dem det här är fråga om att utbetala statsbidrag som

är av så ringa storlek. 1959 års riksdag beslöt för övrigt att statliga bidrag vid inre rationalisering inom jordbruket knappast bör ifrågakomma, därest beloppet understiger 300 kronor. I de fall som åsyftas i förevarande motioner avses alltså bidrag utgå med *högst* 125 kronor. Därtill kommer att det synes utskottet orimligt om ifrågavarande statliga bidrag — såsom följer av ett bifall till motionärernas hemställan — kan utbetalas till alla och envar som låter upprätta skogsbruksplan oavsett inkomst- och förmögenhetsställning eller karaktär av enskild markägare eller sammanslutning. Bidrag kommer, därest riksdagen följer motionerna, bl. a. att utgå även till dem som ej anlitar skogsvårdsstyrelserna för planeringen vilket måste medföra nu svåröverskådliga och under alla omständigheter betungande administrativa problem.»

dels att utskottets hemställan under I g) bort lyda sålunda

»g) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 289 och II: 259, lämna utan åtgärd yrkandet att från anslagen Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. och Statens skogsförbättringsanslag skall få utgå bidrag till upprättandet av skogsbruksplaner såsom separat åtgärd med högst 125 kronor per plan.»

2) av herr *Östlund*